

2020AC62

VERSLAG van de digitale vergadering van de Financiële Audit Commissie van 25 november 2020

Voorzitter:

Drs. E.H.R. Dinklo;

Aanwezig:

Drs. R. Strijk (gedeputeerde);

H. Bittich (lijst Bittich), A.C. Boelhouwer (GroenLinks), mr. B.M.H. de Brey, MBA (VVD), R.G.J. Dercksen (PVV), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), M.E.J. Eggermont (SP), N. de Haan-Mourik (ChristenUnie), W.M.M. Hoek (50PLUS), drs. B.C. de Jager (VVD), V.C. Janssen (VVD), M. Lejeune-Koster (PvdA), drs. J.H. van Oort (ChristenUnie) en W. Wijntjes (CDA);

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Drs. T.J. Dorst (griffier) en G. van Weerd (verslag).

NB notuliste: niet alle inbreng was even goed te verstaan.

1. OPENING EN ALGEMEEN

1.1 Opening

De voorzitter opent deze digitale vergadering en heet de aanwezigen welkom, in het bijzonder de accountant mevrouw Koedijk.

1.2 Vaststellen van de agenda

De heer Janssen stelt voor in de volgende commissievergadering terug te kijken op de begrotingsbehandeling.

Aldus wordt besloten.

1.3 Mededelingen

Gedeputeerde Strijk deelt mede dat de provincie Utrecht eind november nog 270 subsidies moet afhandelen, die dit jaar tot een beschikking zouden moeten leiden. Er zijn nog 18 werkdagen te gaan en het gaat als gevolg van Covid en de drukte bij het subsidieoket niet lukken al die 270 subsidies tijdig te beschikken: sommige subsidieaanvragen zullen in januari worden afgehandeld. Dat wordt duidelijk naar betrokken partijen gecommuniceerd. Voorrang geeft de provincie aan de subsidieaanvragen die vòòr 1 november zijn binnengekomen, met name de extra 89 subsidieaanvragen van culturele instellingen. Getracht wordt deze nog dit jaar af te handelen, evenals de subsidieaanvragen van de OV ondernemers. De MIT regeling voor ondernemers wordt in januari afgehandeld.

1.4 Verslag van de financiële audit commissie van 14 oktober 2020

Het verslag van deze vergadering, waarin één opmerking van een commissielid is verwerkt, wordt vastgesteld.

De voorzitter staat stil bij het feit dat de notulist mevrouw Greet van Weerd voor de laatste maal de vergadering van de FAC notuleert. Hij bedankt haar namens de griffie en de commissie voor het goed verzorgen van de verslagen. De griffie neemt op een later moment afscheid van de notulisten.

1.5 Termijnagenda

De termijnagenda wordt vastgesteld.

1.6 Ingekomen brieven

Deze worden voor kennisgeving aangenomen.

1.7 Rondvraag (in aanwezigheid van mevrouw Koedijk)

De volgende rondvraag is schriftelijk door de heer Dercksen ingediend:

“Toch nog maar weer een rondvraag voor de FAC over “de trap”. Die blijkt uiteindelijk via een U-bocht toch voor 76% betaald door de provincie. Het vreemde is nu dat die trap voor het gehele bedrag van 2,3 miljoen wordt geactiveerd bij de gemeente en op dat bedrag zal worden afgeschreven.

Drie vragen daarover:

1. Is dit een bevestiging dat we, de provincie, ca. 1,75 miljoen hebben weggegeven?
2. Is de trap voor 76% geactiveerd in onze boekhouding?
3. Worden (de overige) lasten uit de Uithoflijn op basis van de verdeling 76%/24 geactiveerd bij provincie en gemeente en vervolgens afgeschreven?

Ik zou het op prijs stellen als ook de accountant haar licht hierover laat schijnen.”

De heer Strijk biedt de heer Dercksen om met ambtenaren door te praten over de trap in het Utrechtse stationsgebied: mogelijk biedt hem dat meer duidelijkheid. Bij de jaarrekening 2020 volgt er een eindafrekening over de gehele Uithoflijn.

Voorts gaat hij in op de hiervoor genoemde vragen:

1. De provincie heeft € 1,75 miljoen niet weggegeven. In 2018 waren er in het kader van de Uithoflijn meerkosten ad € 83,8 miljoen. Over die meerkosten zijn afspraken gemaakt tussen de gemeente en de provincie. Die afspraken worden nageleefd en dat wil zeggen dat de provincie financieel bijdragen aan o.a. de trap.
2. De trap is niet voor 76% geactiveerd in de provinciale boekhouding. De trap is geen onderdeel van de materiele vaste activa van de provincie.
3. Wat betreft de interpretatie van “overige lasten”: deze horen niet bij het meerwerk van € 83,8 miljoen. Het antwoord op die vraag is dus “nee”.

Mevrouw Koedijk bevestigt dat de afrekening Uithoflijn in 2020 zal plaatsvinden en deze zal volledig door de accountant worden gecontroleerd. In de jaarrekening 2019 staat de trap niet geactiveerd in materiële vaste activa, maar staat wel aan de activa zijde bij de vorderingen op de gemeente Utrecht. Er wordt alleen maar materieel vast actief geactiveerd, als het eigendom is van de provincie. Dat is niet gebeurd omdat de trap geen eigendom van de provincie is.

De heer Dercksen begrijpt dat de provincie de trap voor 76% heeft betaald, maar het is geen eigendom van de provincie. De eigenaar van de trap gaat het gehele bedrag afschrijven (op basis van € 2,3 miljoen), terwijl de eigenaar slechts € 5 ton heeft betaald. Hij begrijpt dat niet. De andere kosten van de Uithoflijn worden wel geactiveerd en daar wordt door de provincie wel op afgeschreven in de jaarrekeningen. Overigens blijft de belastingbetaler de klos, wie deze trap ook heeft betaald. Het blijft raar dat de trap geen eigendom is van de provincie terwijl deze grotendeels wél door de provincie wordt betaald.

Gedeputeerde Strijk heeft deze complexe casus al verschillende malen uitgelegd en is onmachtig om dat nog eens op een andere keer te doen. Hij stelt voor eerst de eindafrekening in de jaarrekening 2020 af te wachten. Hij zal zijn uiterste best doen dat te verduidelijken. Dat kan een goed moment zijn om nog eens over de trap te spreken.

Mevrouw Koedijk vindt dat een goed voorstel van GS.

2.1 Stand van zaken controle jaarrekening 2020 (in aanwezigheid van de accountant)

Mevrouw Koedijk licht aan de hand van sheets de uitkomsten van de evaluatie met de organisatie uitvoerig toe. Deze evaluatie is bedoeld om te leren van de afgelopen periode en te werken aan structurele oplossingen. De uitkomsten van de evaluatie zijn dat het proces wordt ingericht op basis van de reguliere cyclus, dat er eerder wordt gestart met het jaarrekening proces en dat verwachtingen over en weer duidelijk worden uitgesproken, ook als het gaat om escalatie.

2020 is een overgangsjaar. De verbeteringen die uit de vorige controle naar voren kwamen, kunnen niet onmiddellijk worden gerealiseerd. In 2020 kunnen er goede stappen worden gezet, maar het proces is nog niet helemaal genormaliseerd.

Op basis van de gemaakte afspraken, is de accountant bezig de uren en het controlebudget nader uit te werken. Dat wordt eerst met de organisatie afgestemd en vervolgens zal dat met de FAC worden besproken.

De heer Janssen constateert wat betreft de planning, dat de controle op 15 april 2021 wordt afgerond en dat deze pas op 25 mei door GS wordt vastgesteld. Hij vraagt of dat kan worden versneld zodat vaststelling in PS eerder kan plaatsvinden.

Mevrouw Koedijk antwoordt dat de inhoudelijke afronding van de jaarrekening inderdaad eind april is gepland, maar het werk is dan nog niet definitief gereed.

Haar college Duij voegt eraan toe dat er, na de eerste afronding van de controle, bevindingen naar boven komen die zorgvuldig moeten worden verwerkt in het definitieve jaarverslag maar dat proces kost de nodige tijd. Eind april zal er een definitieve jaarrekening voor liggen, maar daarop volgt weer een recesperiode. Om die reden wordt gekoerst op de GS vergadering van 25 mei.

De heer Janssen heeft de ambitie toe te werken naar een eerdere vaststelling van de jaarrekening door PS. Hij kan met de planning voor dit jaar instemmen maar het streven voor het volgende jaar moet zijn een snellere vaststelling van de jaarrekeningcontrole door PS.

De heer Dercksen vraagt naar de uren van de accountant wat betreft de controle. Wijken deze af van de afspraken met de accountant over de jaarrekeningcontrole?

Mevrouw Koedijk licht toe dat haar eerste inschatting is dat de controle tussen de 2800 en de 3200 uur aan tijd gaat vergen. Dat is aanzienlijk meer geworden, dan destijds voorzien. Oorspronkelijk werd het aantal uren van de accountant op 1600 geraamd.

De heer Wijntjes vraagt of de accountant in het proces hinder ondervindt van de Corona maatregelen.

Mevrouw Koedijk antwoordt dat de accountant niet fysiek maar digitaal door de gangen van het provinciehuis wandelt. Inderdaad moet men daaraan wennen, maar vorig jaar is de controle ook al voor een groot deel digitaal afgewerkt. De accountant zoekt wel actief contact met de medewerkers, om "de verhalen op te halen".

Mevrouw de Haan begrijpt dat de accountant 2020 als een overgangsjaar beschouwt. Waar heeft de accountant dit jaar nog mee te dealen, ook met het oog op de extra uren die de accountant maakt? Zullen er voor 2020-2021 minder uren van de accountant nodig zijn? Er komt ook een proces richting de rechtmatigheidsverantwoording door de provincie zelf op gang. Hoe krijgen PS inzicht in dat proces gaande weg het jaar?

Mevrouw Koedijk merkt op dat het laat starten met de controle lastig was. Vele aanbevelingen uit de vorige ronde moeten worden verwerkt, bv. ten aanzien van het bestuurlijk informatiesysteem en het vereenvoudigen van de informatie uit het systeem: dat is allemaal nog niet gerealiseerd. Daarnaast moest de kennis van de organisatie worden aangevuld. Op verschillende terreinen moeten er beheersmaatregelen worden genomen. De controller is bv. bezig met het goed inrichten van de 3^e lijn. Dat kost tijd en om die reden beschouwt zij 2020 als een tussenjaar. Zij hoopt in de zomer van 2021 te kunnen starten met de nieuwe controle. Of alle aanbevelingen in 2021 zijn gerealiseerd, durft zij nog te betwijfelen. Daarna moeten er waarschijnlijk ook nog stappen worden gezet.

Wat betreft de rechtmatigheidsverantwoording: die zal per 2021 ingaan, wanneer alles volgens planning verloopt. De organisatie is zich daar op aan het voorbereiden. In de boardletter zal de stand van zaken dienaangaande worden belicht.

Mevrouw Bittich vraagt waarom de accountant het oorspronkelijk afgesproken urenbudget overschrijdt. Mevrouw Koedijk merkt op dat de uren, die tijdens de aanbesteding geraamd zijn, gebaseerd werden op een normaal controleproces. Echter, het tegendeel bleek waar te zijn. Vorig jaar zijn er twee controles in één keer uitgevoerd. Dat vroeg om meer uren van de accountant. Zij signaleert ook dat de organisatie nog stappen te gaan heeft, voordat er weer sprake kan zijn van een normale controle. Voorts waren er extra uren nodig voor de controle van de incidenten die rond de Uithoflijn hebben plaatsgevonden.

Mevrouw De Haan deelt mede dat de ChristenUnie tevreden is over de rapportages en de heldere communicatie richting PS. Wel zijn er vragen over het budgetrecht in relatie tot de benodigde uren. Aan de voorkant is er door de accountant een inschatting gemaakt van uren terwijl PS aan de achterkant met een ander prijskaartje geconfronteerd worden. Dat is een zaak waar de FAC zelf over moet spreken. Zij vraagt de griffie of de rapportages en andere relevante stukken van de accountant voortaan digitaal aan dit agendapunt kunnen worden gekoppeld, zodat naar relevante stukken kan worden teruggekeken. Daardoor wordt de samenhang en de relatie tussen nota's en de stappen in het proces helder.

De voorzitter dankt de accountant voor haar toelichting.

2.2 Statenvoorstel kader risicomanagement en statenbrief rapport GS onderzoek risicomanagement

De voorzitter memoreert de informatiesessie over het risicomanagement die voorafgaand aan deze vergadering heeft plaatsgevonden.

De heer Janssen concludeert uit het onderzoeksrapport het advies om het niet te technisch en te instrumenteel te maken. De VVD vindt het voorstel erg technisch en procedureel ingestoken en mist inhoud.

Spreker noemt bv. het volgende:

- Gemist wordt de koppeling met de nota Activeren, waarderen en afschrijven. Daarin wordt ingegaan op grote projecten waarin zich risico's manifesteren, zoals in het verleden is gebleken.
- De afweging van de risico's die de provincie al dan niet bereid is te nemen, komt ook niet in dit voorstel aan de orde.
- Ook wordt de positie en de rol van PS niet in dit voorstel benoemd. Wanneer worden PS geïnformeerd over risico's die zich manifesteren en hoe kunnen PS tijdig bijsturen?
- De VVD vindt risicomanagement voor 99% een cultuuraspect. Dat gaat over openheid, transparantie, eerlijk en tijdig rapporteren in een veilige omgeving. In voorliggend voorstel wordt cultuur wel genoemd, maar pas op het allerlaatst. De VVD vindt dat cultuur juist als het eerste aandachtspunt in dit voorstel zou moeten worden benoemd.

Op voorhand is zijn fractie over dit voorstel niet enthousiast.

De heer Janssen vraagt hoe de andere fracties tegen dit voorstel aan kijken.

De heer Wijntjes vindt dit een goed voorstel, in combinatie met de informatiebijeenkomst die zojuist heeft plaatsgevonden. Onder punt 1.f staat dat er rekening moet worden gehouden met menselijke en culturele factoren. Dat is erg belangrijk in het kader van het integraal risico management. Zo'n voorwaarde heeft hij elders niet vaak aangetroffen.

Wel stelt hij het, evenals de heer Janssen, op prijs wanneer het kader risicomanagement gelinkt wordt aan andere provinciale beleidsnota's.

Eerder is oriënterend gesproken om een sessie te wijden aan de relatie GS-PS, als het gaat om risico preferentie: hoe kijken resp. GS en PS tegen het risicomanagement aan? Het zou goed zijn daarover een concrete afspraak te maken.

Hij constateert dat het ratio weerstandvermogen op 1,4 is gesteld en dat is wat hem betreft aan de hoge kant. Hij is wel bereid een jaar aan te zien of dat wel nodig is.

Punt 3.f van het besluit is z.i. te "mechanistisch". De reserve weerstandsvermogen afkomen op € 45 miljoen kan alleen maar als er voldoende begrotingsresultaat is. Z.i. moet aan dit punt "indien mogelijk" worden toegevoegd. Als tot afoming moet worden besloten, dan dient dat een apart besluit te zijn.

Mevrouw Lejeune vindt dit voorstel eveneens erg technisch van aard, maar dat hoort bij het karakter van het onderwerp. Zij neemt nu waar voor mevrouw Krijgsman en heeft verder geen vragen.

De heer Van Oort constateert dat cultuur wel in dit voorstel wordt genoemd, maar het moet uiteindelijk in de organisatie gebeuren. De ChristenUnie vindt cultuur een belangrijk aspect en vertrouwt erop dat GS daar met de ambtelijke organisatie aan werken. De link met andere stukken zou inderdaad beter moeten zijn, ook daar waar het gaat om escalatie naar PS: wanneer en waarom komen PS in beeld bij het risicomanagement?

De heer Eggermont komt terug op de cultuur in de organisatie en zijn vraag is hoe de risico's uiteindelijk bij de volksvertegenwoordiging terechtkomen. Tot nog toe gebeurt dat op een vrij krampachtige manier. Dat vraagt meer aandacht en is voor verbetering vatbaar. Het is erg belangrijk dat er vertrouwen is tussen de organisatie, de volksvertegenwoordiging en het politieke bestuur.

Het zekerheidspercentage wordt op 90% gesteld maar het ratio weerstandvermogen wordt tegelijkertijd op 1,4 gezet en dat is dubbel op. Een zekerheidspercentage van 95% komt overeen met een ratio van 1,15. De SP kan niet instemmen met het percentage van 90% in combinatie met de hoge ratio weerstandsvermogen.

De heer V.d. Dikkenberg is blij met dit document maar het bevat veel dubbelingen en herhalingen en dat komt de leesbaarheid niet ten goede.

In de presentatie van hedenmorgen kwam een aantal stellingen voorbij. Echter, hij zag een aantal coalitiepartijen hun hand niet opsteken bij een aantal stellingen, terwijl deze betrekking hebben op de 1^e 5 besluiten. Hij is benieuwd hoe dat zich in PS in het stemgedrag gaat uiten.

De SGP heeft bij de begroting vaak aangehikt tegen de risicoparagraaf. Veel risico's die worden benoemd zijn open deuren of onvoldoende actueel. De SGP vindt het risicomanagement vooral een zaak van cultuuromslag: risico's moeten vanaf de werkvloer steeds beter in beeld worden gebracht richting P&C cyclus.

Tijdens hoorzittingen deze week hoorde hij over de leemlagen richting het bestuur. De risico's komen in deze organisatie onvoldoende door de leemlaag heen. Dat kan worden doorbroken maar dat vraagt dan wel om aanpassing van de cultuur.

Er liggen mooie plannen voor, maar hoe vallen deze samen met de noodzakelijke cultuurverandering in de organisatie? Hoe gaat de FAC monitoren op het succes van de beheersmaatregelen en het risicomanagement?

Hij mist voorts een politieke vertaling van het risicomanagement. Het zou goed zijn één gedeputeerde aan te wijzen die verantwoordelijk wordt voor het organisatie brede risicomanagement, ook gelet op de conclusies uit het onderzoeksrapport. Er zou één bestuurder verantwoordelijk moeten zijn voor het risicomanagement: pas dan wordt de leemlaag doorbroken.

Wat betreft de minimale risico's bij doelstellingen, hoorde hij de heer Wijntjes vanmorgen een stelling amenderen in de informatiebijeenkomst. Vrijblijvend wordt er nu omgegaan met de risico's die bij de verschillende doelen te definiëren zijn. Het zou goed zijn bij doelen van bepaalde projecten een set risico's mee te geven.

Mevrouw Hoek vraagt zich af of de provincie voldoende lessen heeft geleerd van de problemen rond de projecten De Uithoflijn en de SUNIJ-lijn. 50PLUS vindt het erg belangrijk dat risico's bij aanbesteding aan de voorkant worden ingecalculereerd. Deze moeten heel duidelijk worden benoemd. De provincie moet niet zwichten voor beloften en na de start van een project moet de voortgang nauwlettend worden gecontroleerd. Dat hoort ook bij risicomanagement. Voorts sluit zij zich aan bij de reactie van de heer Wijntjes.

Gedeputeerde Strijk gaat in op vragen en opmerkingen.

Hij memoreert de afspraak dat de financiële verordening 1 x in de 4 jaar opnieuw moet worden vastgesteld. Vorig jaar heeft er een GS onderzoek plaatsgevonden naar doelmatigheid en doeltreffendheid en dat heeft tot aanbevelingen geleid. De provincie heeft veel te leren als het gaat om risicomanagement; dat moet veel

meer een standaardonderdeel van het werk worden, voor iedereen in de lijnorganisatie. Iedereen die een doel najaagt in deze organisatie, moet met regelmaat nadenken over risico's en kansen en daar open en transparant mee omgaan. Tot nog toe was dat onvoldoende. Om dat te bewerkstelligen, worden er procesafspraken gemaakt en dat hangt samen met de noodzakelijke cultuurverandering.

Dit stuk is in feite terug te brengen tot de vragen, genoemd onder besluit 2. Verifieerbaar zal worden gecontroleerd of er zo ook in de organisatie wordt gehandeld. Via training en opleiding wordt dat in de provinciale organisatie opgepakt.

Spreker geeft aan dat, als hij doelen wil bereiken, daarvoor een bepaalde mate van risicobereidheid nodig is. Soms kan iets fout aflopen. Het gesprek over de bereidheid om een bepaalde mate van risico te lopen is belangrijk en is in een politieke omgeving een spannend gesprek. Dat kan omslaan in een afrekencultuur en dat kan weer tot bovenmatig risicomijdend gedrag leiden. Dat zou hij niet willen, immers, het gaat om het realiseren van maatschappelijke doelen. Open en transparant moeten risico's en kansen worden geïdentificeerd met noodzakelijke beheersingsmaatregelen.

De SP en het CDA vroegen of de ratio weerstandvermogen in feite dubbel is opgenomen. Het is een keuze om een factor tussen de 1,4 en 2 te hebben. Waarom is gekozen voor meer dan 1,4? Landelijk wordt alles boven de 1,4 gekwalificeerd als "gezond". Tussen 1 en 1,4 heet het "neutraal". PS kunnen kiezen voor een neutrale weerstandsratio, maar GS stellen voor te gaan voor de kwalificatie van "gezond" en dat betekent een weerstandsfactor boven de 1,4.

De heer Wijntjes begrijpt dat de nota voor 4 jaar wordt vastgesteld. Betekent dat dan ook dat de onderdelen van de te nemen besluiten ook voor 4 jaar gelden? Persoonlijk is hij voorstander van meer flexibiliteit.

Gedeputeerde Strijk wijst erop dat de normen door PS worden bepaald. In de financiële verordening staat dat deze minimaal 1 x per 4 jaar wordt besproken. Vaker bespreken is dus mogelijk.

Terugkomend op het weerstandsvermogen van € 45 miljoen, stelt hij dat GS op dat vlak financiële rust willen creëren, om daarmee risico's af te dekken. Daarnaast is er een algemene reserve, die vrij ter beschikking staat, met een omvang van ca. € 60 miljoen. Wordt de € 45 miljoen verlaagd, dan is dat mogelijk, maar dan wordt daarmee de algemene reserve met eenzelfde bedrag verhoogd.

Het ieder jaar veranderen van kengetallen draagt niet bij aan de discipline, echter, niet GS maar PS gaan daarover.

Kijkend naar het weerstandvermogen dit jaar, weet hij dat er gedurende 2020 2 x geld extra in de reserve weerstandsvermogen is gestort, bv. vanwege de ROM. Vanuit het domein economie werd er een "verzekeringspremie" gestort in de reserve weerstandsvermogen.

De heer Eggermont geeft aan dat, wanneer een ratio van 1,4 tot 2 voor het weerstandsvermogen wordt aangehouden, er niet alleen aangevuld wordt voor extra risico. Er komt zelfs 40% bovenop. De provincie maakt het zichzelf daarmee nog moeilijker.

Gedeputeerde Strijk ziet dat anders. Er wordt inderdaad meer in het weerstandsvermogen gestopt, maar hij herkent niet dat de provincie het zichzelf daarmee moeilijker maakt. De provincie heeft immers voldoende algemene reserve. Mochten PS liever een factor 1 hanteren, (dan is het weerstandsvermogen even groot als het geïdentificeerde risico), dan ontstaat er een grotere algemene reserve. PS kunnen die keuze maken maar dan wordt het weerstandsvermogen als "neutraal" gekenschetst. GS hebben gekozen voor een "gezonde" risicoreservering. Hij wacht af of er op dat vlak een amendement wordt ingediend.

Inderdaad gaat het hier om een cultuurverandering, en het is terecht dat de VVD daar aandacht voor vraagt. In dit stuk wordt aangegeven welke ingrepen er nodig zijn om die cultuur- en structuurverandering tot stand te brengen. Risicomanagement moet in de lijnorganisatie komen te liggen. Gestructureerd moet worden vastgelegd hoe is omgegaan met geïdentificeerde risico's. Het gaat hier om structuuringrepen die hopelijk leiden tot meer openheid en transparantie. Er bestonden misverstanden in de organisatie over risico's: de gedachte leefde dat dit een verantwoordelijkheid was van Bedrijfsvoering. Duidelijk moet zijn dat dit een verantwoordelijkheid is van alle medewerkers van de provincie Utrecht.

Hij is het geheel eens met mevrouw Hoek dat risicomanagement vraagt om permanente aandacht. Regelmatig moet worden gecheckt of omstandigheden zijn veranderd en of dat leidt tot een nieuwe inschatting van kansen en risico's. Dat alles moet open en transparant worden gedeeld.

Hoe kunnen PS dat controleren? PS moeten voorstellen van GS kritisch bezien en daar actief vragen over stellen, bv. hoe er met de risicoanalyse is omgegaan. GS hebben dienaangaande een verantwoordingsplicht. Gevraagd werd naar de link met andere stukken, maar dat is lastig. In het voorstel staat hoe dit kader zich verhoudt tot andere kaders. Hij weet niet hoe hij al die kaders, die zich tot elkaar verhouden, moet weer-geven.

De SGP vroeg hoe PS dit kunnen monitoren. Ter zake verwijst hij naar het laatste besluitpunt, waarin GS daarover een voorzet voor doen: eind 2022 zullen PS een evaluatie van het beleid ontvangen. Regelmatig zal spreker, als portefeuillehouder, het gesprek aangaan met het CMT, hoe te bewerkstelligen dat iedereen in de organisatie oog krijgt voor de risico's, hoe daarop wordt gestuurd en hoe dat wordt gemonitord. Hij vindt het erg belangrijk dat dit ook door GS wordt gemonitord en daar zit hij bovenop.

De heer V.d. Dikkenberg vraagt of dit kan worden meegenomen in de staande informatierondes rondom het verbeterprogramma. Dan kunnen PS dit integraal bezien in relatie tot de organisatieontwikkeling.

Gedeputeerde Strijk kan in een driemaandelijke rapportage bv. aangeven hoeveel medewerkers er zijn getraind op het vlak van risicomanagement, of hoeveel verslagen van projecten er op dat punt zijn beoordeeld. Echter, dat ziet hij niet als een echt ijkpunt in de verbetering van de financiële functie. Hij wil PS over 2 jaar een gedegen evaluatie voorleggen.

De heer V.d. Dikkenberg geeft aan dat het cultuuraspect terugkomt in de reguliere rapportages aan PS. In dit geval gaat het om een zelfde soort cultuurverandering. In rapportages kan worden aangegeven hoeveel statenvoorstellen met vormgeving van het risicomanagement de revue hebben gepasseerd. Hij vindt een evaluatie over twee jaar te ver weg, temeer daar het college van GS blijk geeft van de nodige ondernemingsdrang en er veel projecten op stapel staan.

Gedeputeerde Strijk zou kunnen rapporteren dat gestart is met de implementatie van integraal risicomanagement. Echter, interessanter is de vraag of het beleid slaagt. Deze organisatie heeft in het verleden wel vaker gezegd iets te gaan doen, terwijl 2 jaar later werd geconstateerd dat het toch niet was gedaan. Er is tijd nodig om doelen te realiseren. Het dashboard over de financiële functie wordt 1 x per kwartaal aan PS voorgelegd. Dat geeft weer of er projecten zijn opgestart, of er inderdaad trainingen zijn gegeven e.d. Hij wil PS graag de voortgang van het risicomanagement laten zien, maar er is een periode nodig om te kunnen laten zien dat er voortgang wordt geboekt.

Mevrouw De Haan begrijpt dat het ingewikkeld is over het risicomanagement te rapporteren. De gedeputeerde sprak zojuist over de mate van risicobereidheid in relatie tot risicomijdend gedrag. De vraag is hoe het komt dat risico's worden gemeden. Zij vraagt of met de kennis van nu en met het onderzoek dat voor ligt, nog eens kan worden teruggekeken naar projecten die in de afgelopen jaren niet goed zijn gegaan teneinde daaruit lessen te leren voor de cultuur van de organisatie.

Gedeputeerde Strijk begrijpt dat PS gevoel willen hebben bij de voortgang van het risicomanagement. Hij is bereid over 2 jaar een uitgebreide evaluatie aan PS voor te leggen en over 1 jaar een voortgangsbrief als een soort tussenrapportage (dat wordt dan een uitbreiding van besluit 5).

Terugkomend op de reactie van mevrouw De Haan, merkt de gedeputeerde op dat de rapportage zegt dat risicobeheersing achteraf het karakter kreeg van verantwoording afleggen, terwijl risicomanagement onderdeel van het dagelijks handelen moet zijn, gericht op de toekomst.

Hij wil niet teveel stil blijven staan bij het verleden maar de focus op het toekomstig handelen leggen.

De heer Eggermont vraagt hoe GS de € 45 miljoen en de gewenste cultuurverandering zien ten opzichte van elkaar. De gedeputeerde wil rust op het financiële vlak maar het vastzetten van de € 45 op de balans betekent dat men daar niet scherp op blijft en men zaken feitelijk op hun beloop laat gaan.

Gedeputeerde Strijk meent dat zowel PS als GS steeds scherp zijn op de vermogenspositie van de provincie Utrecht. Hij wil heldere lijnen trekken in de reserves. Er was in het verleden maar 1 financieel kengetal, nl. de solvabiliteit, maar er zijn nu meer kengetallen toegevoegd die iets zeggen over de financiële situatie van de provincie. De risicoreserve van € 45 miljoen is een oprechte poging om rust te betrachten. In theorie zal dat bedrag waarschijnlijk nooit in totaliteit behoeven te worden aangewend. Met de vrije algemene reserve kan worden gestuurd. Los daarvan zullen steeds weer opnieuw de risico's in het beleid moeten worden gedefinieerd, met daarbij de vraag of deze acceptabel zijn, passen bij een doel en welke maatregelen er nodig zijn om de risico's te beheersen.

De heer Janssen hoort collega's zeggen dat, wanneer er geld over is, dat kan worden uitgegeven of kan worden afgeroomd. Hij wil erop wijzen dat er reserves zijn, maar dat de provincie voor iedere euro die daarvan wordt uitgegeven, naar de bank moet om dat geld te lenen. Het is geen vrij vermogen en het staat niet op de bank van de provincie Utrecht.

De VVD stelt voor in statenvoorstellen een heldere risicoparagraaf op te nemen. Dat is voor de rol en de positie van PS erg belangrijk. Bij het nemen van een grote investeringsbeslissing moeten PS inzicht hebben in de risico's en de analyse die daaronder ligt.

Wat betreft de cultuur kijkt hij terug op de casus van de VRT. Alle verantwoordelijkheden waren duidelijk, er waren risicorapportages en toch liep het mis. Hij is het niet eens met de gedeputeerde dat de cultuur kan worden veranderd door structuurimplementaties of organisatiewijzigingen. Er is iets anders aan de hand en dat heeft te maken met dat wat de heer V.d. Dikkenberg in eerste termijn aangaf. De onderlinge openheid en de cultuur moeten het eerste agendapunt zijn en al het overige volgt daarna.

Positief is de VVD over de suggestie van de heer Wijntjes om als GS en PS te spreken over risicobereidheid waardoor het risicomangement vanuit het perspectief van PS meer inhoud krijgt. Terecht gaf de gedeputeerde aan dat er soms bewust een risico moet worden genomen om een maatschappelijk doel te kunnen bereiken: risico's horen bij besturen. Hij hoort graag van GS en de mede fracties hoe invulling kan worden gegeven aan het voorstel van het CDA.

De VVD vindt dit voorstel nog niet rijp voor besluitvorming in PS.

De heer Eggermont merkt op dat de punten 3.c en 3.e elkaar overlappen. Hij wil dit zo niet voor 4 jaar vastklinken. Het is onduidelijk of dit de landelijke norm is, aangezien het om politieke keuzes gaat. PS zou den zichzelf in slaap sussen, wanneer het voorstel van GS wordt gevolgd. Mocht de ratio boven de 1 komen, dan moet volgens de SP worden afgesproken hoe daarmee wordt omgegaan. Dat surplus moet dan gefaseerd overgaan naar de algemene reserve. De SP staat op het standpunt dat er 2 beslispunten moeten worden veranderd, alvorens met dit voorstel kan worden ingestemd.

De heer V.d. Dikkenberg stelt de toezegging van de gedeputeerde op prijs dat er in 2021 een mini evaluatie zal plaatsvinden over de voortgang van het beleid ten aanzien van het risicomangement. Ook de SGP vindt het een goed idee om gezamenlijk van gedachten te wisselen over de risicobereidheid. Feitelijk gebeurt dat nu al, gelet op de discussie over de 1,4, het weerstandvermogen e.d.

Hij vindt het verstandig dat GS op de 1,4 sturen, zeker gezien de onzekere situaties waarin wij verkeren en de grote expansiedrift van de provincie rond OV projecten die de provincie raken.

De SGP zal voorliggend voorstel steunen.

De heer Wijntjes deelt mede dat het CDA deze nota eveneens rijp voor besluitvorming acht. Het is goed om voorlopig uit te gaan van 1,4 weerstandsvermogen, maar het is wel zaak daar kritisch op te blijven.

De heer Janssen begrijpt dat de SGP, naar aanleiding van het voorstel van de heer Wijntjes, discussie wil voeren over risicobereidheid en dan zou het moeten gaan over een weerstandsvermogen van 1,4, 1,0 of anderszins. Hij wil juist over de voorkant spreken van het risico: welke risico's vinden PS en GS acceptabel, hoe gaat het met de grote projecten, hoeveel grote projecten kan de provincie gelijktijdig aan? Hij wil spreken over de inhoud en niet zozeer over de financiële techniek.

De heer V.d. Dikkenberg is het daarmee eens. Aan de voorkant moet worden gesproken over de risicobereidheid en het analyseren van risico's ten opzichte van de investeringsdrang.

De voorzitter vraagt of er binnen de FAC brede behoefte is om op een ander moment de discussie met elkaar aan te gaan over de risicobereidheid.

Mevrouw Lejeune begrijpt van de gedeputeerde dat hij volgend jaar een tussentijdse evaluatie aan PS zal doen toekomen. Zij vindt dat richting de critici een mooi gebaar.

Discussie is er over de ratio van 1,4 maar dat verbaast haar wel. Stel dat GS dit zou willen loslaten en koos voor 1,0, dan zou de VVD het college van GS gebrek aan ambitie verwijten met daarbij het verzoek te streven naar het predicaat "gezond". In deze onzekere tijden is het heel goed te streven naar een gezond weerstandsvermogen. Wellicht dat later in de evaluatie kan worden meegenomen, of de provincie dienaangaande te voorzichtig is.

De PvdA volgt dit voorstel, en dat is rijp voor besluitvorming in PS. Eventuele amendementen wacht zij af. Ook kan zij instemmen met het voorstel van het CDA om met elkaar het gesprek aan te gaan over de risicobereidheid.

De heer Van Oort deelt mede dat de ChristenUnie dit voorstel rijp voor besluitvorming acht in PS en daar hoeft geen uitgebreide discussie meer over gevoerd te worden. Eventuele amendementen wacht hij af hoewel hij de kans niet zo groot acht dat de ChristenUnie die zal steunen.

Discussie over de ratio vindt hij in de FAC op dit moment niet heel zinvol meer.

De heer V.d. Dikkenberg begrijpt dat de heer Van Oort nu al een oordeel geeft over mogelijke amendementen waarvan hij de inhoud niet kent.

De heer Van Oort gaf aan dat de kans niet heel groot is, maar de kans is niet nul. Uiteraard zal de ChristenUnie ieder voorstel op eigen merites beoordelen.

Het is inderdaad goed dat PS bij iedere statenvoorstel zelf de afweging maken hoe een voorstel in de risicodiscussie past, hetzij een hoog, hetzij een laag risico. Uiteindelijk moet de cumulatie van al die voorstellen leiden tot een totale afweging van een risico. Hij wil dat niet beperken tot een technische discussie in de FAC: hij wil liever een politieke discussie, dus over de inhoud.

De heer Janssen vindt het goed dat voorstellen en projectrisico's in ogenschouw worden genomen. Graag wil hij over de projecten en de voorstellen met elkaar de optelsom bespreken, nl. wat is het totale risicoprofiel. Zo interpreteert hij de handreiking van de heer Wijntjes.

De heer Van Oort meent dat dit volgt uit de begroting en de verantwoording. Als PS dat graag willen doen, dan zal de ChristenUnie dat wel steunen.

Gedeputeerde Strijk laat het volgende weten:

Onderdeel van de discussie is de factor 1,4, lager of hoger. Het standpunt van GS is bekend.

In de statenvoorstellen mist PS het kopje "risico's". Hij kan zich voorstellen dat PS daar behoefte aan hebben, maar statenvoorstellen worden daardoor weer langer. Dat kan ook door middel van het stellen van vragen, zoals onlangs gebeurde toen werd besloten standaard de brede welvaart en de doelenboom aan statenvoorstellen toe te voegen. Wellicht kan via een motie bij de bespreking van dit voorstel worden getoetst of daar een meerderheid in PS voor is.

Ook is hij van mening dat cultuurverandering cruciaal is en dat er in openheid over wordt gecommuniceerd. Dat willen GS ook uitstralen. Echter, het gaat hier niet alleen maar om een cultuurverandering. Nadrukkelijk stelt hij dat processen niet op orde waren, dat er soms onvoldoende medewerkers waren en dat medewerkers niet altijd voldoende waren opgeleid.

Discussie tussen PS en GS over risicobereidheid en hoe daarmee om te gaan, ziet hij met belangstelling tegemoet.

Eventuele amendementen van de SP over wijziging van 3.c en 3.e ziet hij tegemoet. Inderdaad kan hier anders tegenaan worden gekeken maar de keuze van GS is duidelijk. Daarbij wordt bij landelijke normen aangesloten: 90% betrouwbaarheid is een landelijke norm. De criteria in de tabel worden door alle provincies gehanteerd bij hun toezicht op gemeenten.

De voorzitter constateert dat de FAC in meerderheid van oordeel is dat dit voorstel rijp is voor besluitvorming in PS: uitsluitend de VVD is een andere mening toegedaan.

De VVD deelt mede dat er over dit voorstel in PS een amendement zal worden ingediend.

De commissie stelt voor over dit voorstel in PS een klein debat te voeren, met ruimte voor amendementen. Wat betreft het voorstel van de VVD om een gesprek aan te gaan over risicobereidheid, zal de concerncontroller met een voorstel komen richting PS en GS.

De voorzitter rondt de behandeling van dit agendapunt af.

2.3 Statenvoorstel Treasury strategie voor het aantrekken van leningen

De heer Janssen laat weten dat de VVD een “tien met een griffel” wil geven voor dit statenvoorstel. Het is erg duidelijk en toegankelijk geschreven. Het is zo goed dat het haast jammer is daar een hamerstuk van te maken.

De heer Wijntjes onderschrijft dat dit een voorstel is dat hij met vlag en wimpel toejuicht.

Hij heeft er waardering voor dat niet de gelegenheid is genomen om te kiezen voor de korte termijn variant financiering, omdat daar wat aan te verdienen zou zijn. De provincie kiest voor degelijkheid en overzichtelijkheid. Het CDA vindt dit een hamerstuk.

Mevrouw Lejeune sluit zich daarbij aan.

Mevrouw De Haan vindt dit eveneens een goed voorstel. Wat betreft het kopje “duurzaamheid” is de suggestie van de ChristenUnie daaronder codes op te nemen, bv. van corporate governance of de code van de UN: instellingen zouden aan die codes moeten worden getoetst.

De heer Dercksen vindt het een goed stuk en hij heeft begrip voor de keuzes die in de strategie gemaakt zijn, maar hij vindt het niet acceptabel dat de provincie nu geld moet gaan lenen. De PVV gaat daar niet in mee. De provincie moet eerst zorgen voor een financiële huishouding die op orde is, zodat er niet behoeft te worden geleend. De provincie heeft “bakken met geld” ontvangen door de verkoop van energiebedrijven. Dat is weg en nu moet er geld worden geleend. Dat PVV vindt dat niet acceptabel.

De heer V.d. Dikkenberg wil eveneens markeren dat de provincie nu geld moet gaan aantrekken, als gevolg van de grote investeringen in het OV. Daar zijn zeker risico's aan verbonden.

Gedeputeerde Strijk dankt de commissie voor de complimenten die hij aan het ambtelijk apparaat zal doorgeven. Hij begrijpt dat de PVV tot een andere beleidskeuze komt bij de begroting, waardoor bepaalde investeringen achterwege blijven. Nu liggen die keuzes niet voor. Het gaat erom dat, als de provincie moet lenen, of er voor 1, voor 10 of voor 30 jaar moet worden geleend. Is dat dan het juiste kader? Dat is nu aan de orde.

Op de vraag van de ChristenUnie laat hij weten dat leningen bij de BNG voldoen aan de protocollen. Potentiële financiers voldoen derhalve aan de criteria. Overigens is het op dit moment juist de financier die vragen stelt over duurzaamheid, en niet de aanvrager van de lening.

De voorzitter constateert dat de meerderheid van de commissie dit voorstel als hamerstuk in PS wil behandelen.

De heer Dercksen laat weten dat hij in het debat wel degelijk een reactie op dit voorstel in PS wil leveren. Hij neemt geen genoegen met een stemverklaring.

De voorzitter neemt nota van de opmerking van de PVV en neemt dat mee naar het presidium.

2.4 Statenvoorstel wijziging Financiële verordening

De voorzitter memoreert dat de commissie met elkaar in de afgelopen anderhalf jaar een aantal nieuwe afspraken heeft gemaakt die een wijziging van de Financiële verordening tot gevolg heeft gehad. GS hebben deze op een rijtje gezet en presenteert nu de gewijzigde Financiële verordening.

De heer Janssen deelt mede dat de VVD dit voorstel heeft beoordeeld vanuit de vraag hoe de kaderstellende rol en de positie van PS kunnen worden versterkt. Een en ander moet naar het oordeel van zijn fractie op een achttal punten beter worden verwoord. Daarvoor zijn er 8 concept amendementen opgesteld, die het volgende inhouden:

- In artikel 1.S staat iets over incidentele kosten. De VVD wil daar de asterisk schrappen, omdat die tot verwarring leidt.
- Gewijzigd art 2 lid 1: Provinciale Staten stellen *na elke verkiezingen van Provinciale Staten* de programma-indeling vast *inclusief programmadoelstellingen, beleidsdoelen en meerjarendoelen*.
- Nieuw artikel 3 Planning & Controlcyclus: de Planning- en Controlcyclus bestaat uit de programma-begroting, het jaarverslag en de jaarrekening, de kadernota, de zomernota en de decemberwijzigingen. Het college van GS kan daarnaast tussentijds extra rapportages verstrekken. GS publiceert de P&C-stukken elektronisch gelijktijdig met het versturen van de stukken aan PS.
- De artikelen vanaf het bestaande artikel 3 moeten worden hernummerd.
- Gewijzigd artikel 5 lid 1: Gedeputeerde Staten bieden voor het zomerreces voorafgaand aan het kalenderjaar waarop de kadernota betrekking heeft aan Provinciale Staten de kadernota ter vaststelling aan, met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming. ~~Indien College in een verkiezingsjaar van Provinciale Staten besluit geen Kadernota uit te brengen, informeert zij PS hierover.~~ *In een verkiezingsjaar van Provinciale Staten kan het College van GS ervoor kiezen een beperktere, beleidsarme kadernota uit te brengen en informeert PS hierover.*
- Gewijzigd artikel 5 lid 3: In de kadernota wordt door Gedeputeerde Staten een voorstel gedaan over welke (complexe) projecten aanvullende informatie in de paragraaf projecten in de begroting en jaarrekening van het betreffende begrotingsjaar wordt opgenomen. *In ieder geval wordt aanvullende informatie opgenomen over investeringen met een krediet vanaf € 10,0 miljoen bruto.*
- Nieuw artikel 6 lid 2:
Voor kredieten vanaf € 10,0 miljoen (bruto) wordt een apart voorstel ter besluitvorming voorgelegd aan de PS.
De overige leden van artikel 6 moeten worden hernummerd.
- Artikel 10: Indicator C2 uit artikel 10 Financiële stabiliteit schrappen en de status 'neutraal' in art.10 wijzigen in 'aandacht'.

De heer Wijntjes constateert dat alle wijzigingsvoorstellen van de FAC door GS verwerkt zijn in voorliggend voorstel. Wat het CDA betreft is daarmee de kous af. Hij vindt de amendementen van de VVD niet inhoudelijk, maar vooral technisch van karakter.

Echter, het voorstel om de indicator C2 uit artikel 10 te schrappen ondersteunt hij niet. Hij wacht de amendementen af.

Mevrouw De Haan kan zo snel niet reageren op de amendementen van de VVD.

De ChristenUnie kan inhoudelijk met dit voorstel instemmen maar plaatst wel kanttekeningen bij de opzet van het stuk. Er zijn mogelijkheden tot verbetering, nu verdwaalt men in deze nota.

De inhoud heeft veel verband met andere nota's, die **herzien** zijn of herzien worden. Het zou fijn zijn dat met linkjes aan te geven. Dat geeft meer samenhang. Zij vraagt of dat mogelijk is.

De heer Eggermont kan zich vinden in een aantal amendementen van de VVD, met uitzondering van de laatste. De indicator C2 mag niet worden geschrapt: eventueel wel indicator C1.

De heer V.d. Dikkenberg wacht de amendementen van de VVD af. Hij bepleit om terug te kijken op de incidentele projecten die al vele jaren lopen maar nog steeds onder incidenteel vallen. Hij verwijst naar het programma "binnenstedelijke ontwikkeling" dat al 6 jaar draait, en daar wordt nog eens 3 jaar aan gekoppeld, maar toch wordt dit als een incidenteel programma beschouwd. Dat voelt niet goed. Wellicht dat daarvoor toch een andere modus kan worden gevonden.

Artikel 10 vindt de SGP nogal vrijblijvend. De vorige formulering bevatte een actie in het verschuiven naar een negatief scenario. Nu gaat het alleen om een signaalwaarde. Beter is het om in risicovolle situaties te kijken hoe er zo snel mogelijk weer een neutrale situatie kan ontstaan. Bij risicobereidheid heeft hij niet zo'n goed gevoel, wanneer dat zou resulteren in risicovol. Overigens vindt hij "risicovol" een term die niet thuishoort in het rijtje "gezond", "neutraal", "risicovol". Beter is dat te omschrijven als "ongezond" omdat die term de juiste lading beter dekt.

Mevrouw Hoek kan met dit voorstel instemmen.

Gedeputeerde Strijk laat weten dat dit voorstel een weerslag is van discussies met de FAC uit de afgelopen jaren. Hij wacht de amendementen van de VVD af.

Wat betreft artikel 3, de P&C cyclus, legt het college een voorstel aan PS voor, maar GS staan open voor reflecties van PS. Wat betreft de kadernota is het zijn ervaring dat er bij verkiezingen in maart niet altijd een college in wording is, dat eind mei een kadernota kan opstellen. In dit voorstel wordt slechts geregeld dat het kan.

Voorts wacht hij af wat PS van de kentallen vinden. Daarbij tekent hij aan dat de kleur geel in dit verband neutraal is. Wat betreft de indicatoren C1 en C2 verwijst hij naar de discussie van de commissie op 10 juni jl.; deze indicatoren zijn een reflectie van eerder overleg. Hij wacht de discussie in PS af.

Wat betreft incidenteel en structureel, verzocht de VVD de asterisk weg te halen, echter, die staan daar niet voor niets. Het college beschouwt meerjarig incidenteel iets anders dan incidenteel of structureel. Overigens worden daarbij wel de nodige voorwaarden genoemd.

Voorts zegt gedeputeerde Strijk toe dat er in de eindnota links zullen worden opgenomen naar andere relevante beleidsnota's.

De heer Janssen licht toe dat de heer Wijntjes deels gelijk heeft: het gaat hier veelal om technische amendementen van de VVD. Belangrijk is het dat vooral de rol van de staten rondom grote projecten goed duidelijk wordt gemaakt: dat wordt ook met de amendementen beoogd en is derhalve meer dan alleen techniek.

Hij hoort graag de reacties van andere fracties op de amendementen.

Overigens vindt hij de suggestie van de heer V.d. Dikkenberg waardevol om terug te kijken op projecten met kosten die bv. voor het zevende jaar op rij als incidenteel worden verklaard. Volgens de VVD houdt de provincie zich zelf dan voor de gek.

De voorzitter licht toe dat de amendementen van de VVD zojuist zijn toegestuurd naar de commissieleden. De commissie stelt voor in PS een klein debat te houden over het statenvoorstel Financiële verordening, met daarbij de bespreking van de amendementen van de VVD.

Aldus wordt besloten.

2.5 Statenvoorstel vaststelling Fractieverantwoordingen periode Q2 2019 t/m 2020

De griffier deelt mede dat de VVD eerder vragen had ingediend over de fractieverantwoordingen en deze zijn volgens de fractie afdoende beantwoord. Het statenvoorstel vaststelling Fractieverantwoordingen

periode Q2 2019 t/m 2020 is op grond van de VVD inbreng aangepast, zodat ook de VVD zich daarin kan vinden. Afgesproken wordt dit voorstel als hamerstuk in PS af te handelen.

3. Ter informatie

3.1 Statenbrief P&C 2021

3.2 Statenbrief normenkader rechtmatigheid 2020

3.3 Statenbrief GS onderzoek 2021 naar de doelmatigheid en doeltreffendheid Bestuur

3.4 Rapportage financiële afsluiting 2018-2019

3.5 Memo evaluatie Zomernota

4. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.